

Comentariul romanului La tiganci scris de Mircea Eliade - a doua parte

In conceptia lui Mircea Eliade, romanul metafizic s-a baza pe "cunoasterea esentiala reala directa care nu are nevoie de psihologie". El mai foloseste si termenul de "roman existential", sau, cu termenii lui Malraux, "roman al conditiei umane". Asistam, prin urmare, la un refuz al psihologismului, desi acesta nu lipseste din lucrarile sale, fara insa a deveni o metoda de creatie.

Romanul social si psihologic e considerat inferior, caci "drama existentei nu se coboara pana la radacinile fiintei". Acestea din urma ar fi: libertatea, destinul, moartea, ratarea - adevaratele terne ale literaturii, numite de Marin Preda "blestematele probleme insolubile" (idee tolstoiana, in fond).

Facand examenul romanului romanesc, Eliade considera ca acesta e populat nu de eroi, prin care el intelege "oameni iesiti din comun", ci, pur si simplu, de personaje, adica de indivizi ce nu traiesc plinar drame existentiale. Fiind cunoastere metafizica, romanul nu trebuie sa cultive, desigur, eroi individualisti, precum cei ai lui Camil Petrescu, preocupati doar de drama lor personala, fara acces la universal. Dimpotriva Mircea Eliade vorbeste de "demnitatea metafizica a naratiunii" (faptul banal de viata e inclus in ordinea generala a existentei, capata, deci, semnificatii filozofice, devenind, astfel, posibilitate de cunoastere).

Ca si Camil Petrescu, dar in alt sens, Mircea Eliade asaza in centrul gandirii sale literare, conceptul de autenticitate, prin care intelege sa exprime "o experienta universala sau o cunoastere universala", nu una "personala", "originala". Experienta de viata a personajului trebuie sa fie totala si universala in sensul ca, in ea, sa se oglindeasca intreaga specie. Este si firesc, deoarece scriitorul il concepe nu ca pe un individ ci ca un model exemplar pentru conditia umana ("personajul mitic"). Importanta nu e psihologia lui, caracterul, ci "trairea", adica fapta, exemplara si ea pentru umanitate. Din acest unghi, naratiunea insasi e gandita ca "forma readaptata a mitului la constiinta moderna".

In prozele lui Mircea Eliade un rol important il joaca fantasticul, integrat, in chip firesc, realului, intre cele doua planuri, nu exista discontinuitate, ci, dimpotriva, un raport de complementaritate. Acest mod de a privi lucrurile este comparabil cu ceea ce gandea Schopenhauer despre vis si realitate, anume ca visul nu trebuie opus acesteia din urma ci considerat ca o prelungire a ei.